

OLVASÓSZOLGÁLAT

LEVÉLCIMÜNK: DÉLMAGYARORSZÁG SZERKESZTŐSÉGE,
SZEGED, SAJTÓHAZ, PF.: 153. 6740.
TELEFON: 12-825.

Szegedi kaszinótörténet

Széchenyi István, a nemzet építőmestere, múltunk 19. század első felében indult reformmozgalom első és legjelentősebb kezdeményezője, s egyben legnagyobb személyisége ama mozgalmaknak, amelyek sorra a *kaszinókat is létre hívták*. A Pesti Kaszinót 1827-ben hívta létre, rá három évtől Nemzeti Kaszinó néven.

A Szeged-belvárosi (úri) Kaszinó 1829-ben alakult, elsősorban a kötelesszaládból kiemelkedett *Wöber György* főbíró szorgalmából, és első elnöke *Götz János* bábáskodása mellett. Elsőként az Oskola utcában *Gurgl Mihály* házában működtek, majd a Fekete-házban, azután a Tisza Szállóban, később a szeged-csongrádi takarékpénztári épület helyiségeiben, s végül a saját épületükben, a *mai Juhász Gyula Művelődési Központban*, amelyet nemrégiben múlt 100 éve, 1891-ben, hogy felépítettek.

Szegeden (a palánki mintájára) szorgalmazott kaszinót Széchenyi a Felsővároson, ami létre is jött, mintegy 300 taggal, Maros utcai épületükben. Az Alsóvároson létrehívták az úgynevezett gyékénykaszinót, már *Vedres István* (1765–1830) szorgalmazására.

A Belvárosi Kaszinó önálló épületének felépítésére számos kezdeményezés jött létre, immár az ötödik helyről a véglegesre, majd a korábbi bérleményt 1890. végén felmondták. Ekkor bizottságot választottak a további teendőkre, s úgy döntöttek, hogy új székházat építenek. Ekkor határoztak a Vörösmarty utca 5. szám alatti beépítetlen telek mellett. Felépítési tervet készített *Tóth Mihály* városi főmérnök, aki később visszalépett, majd a *Gerle Lajos* által bemutatott épületterveket és költségvetést fogadták el. A kivitelezést *Hesz-lényi (Heszler) József* végezte, dr. *Lázár György*, *Tóth Mihály* városi főmérnök és *Magyar Endre* városi mérnök ellenőrzése mellett.

Az építkezés egyre gyorsabb ütemben haladt, és a bokréta-ünnepélyt 1891. július 4-én tartották. Ezen számos előkelőség mellett részt vett *Tisza Lajos gr. is*. Az építkezés főpallára: *Elek Tihamér* volt, aki külön versben köszöntötte az egybegyűlteket.

A kaszinó épületének felépül-tével a belső berendezéseket *Seif-mann Mór* bútorkereskedő szállí-

totta, plüssdíványokkal és zsöllyékkel. A kaszinó megnyitására 1891. október 24-én került sor, amelyre megérkezett Szeged grófja, Tisza Lajos is. De itt járt akkor a megnyitón: *Munkácsy Mihály, Mikszáth Kálmán*, valamint *Novák József és Ivánkovics József* országgyűlési képviselő. A jelesek között ott volt *Reök Iván* folyam-mérnököségi főmérnök is, Munkácsy Mihály unokatestvére.

Másnap, október 25-én szentel-ték fel a felsőtanyai (szatymazi) templomot és avatták fel a köz-igazgatási központot. A kaszinó kulcsait *jelképesen Pálffy Ferenc polgármesterek adták át*.

A szegedi kaszinó fennállása alatt érdemes kultúrintézménynek bizonyult, Szeged művelt polgárai számára és egyben javára. Nyolc hónap alatt építették fel! Megint-csak micsoda tempó és elismerésre igyekezet! Saját erőből származott ez a lelkesedés, amely párosult az alkotólelkesedéssel.

Itt bérelt helyet magának a katolikus kör és a tisztviselők otthona *Jászai Géza c. püspök* elnöksége mellett, de a másodel-nöki funkciókat egy mérnökember, *Stelczel Frigyes* vasúti-üzletvezető (ma MÁV-igazgató) látta el. Egy kevés ideig itt bérelt magának helyiségeket a szabadkőműves páholy, amely aztán a századfor-dulóra új és szecessziós palotát építtetett magának a Kálvin térre, és ma úgy nevezik ezt az épületet, hogy Százszorszép Gyermekház.

A kaszinó neves vezetői voltak a későbbiekben: *Salamon Zsigmond, Káplán Géza* táblabíró, *Fluck Ferenc, Nagy Géza* honvédezzredes, *Molnár Pál* városi főmérnök, *Csikós-Nagy József* gyógyszerész, *Kállay Albert, Magyar Gábor, Pillich Kálmán, Rainer József* kapitány és többek mások.

Ez a nemes szervezet nem csak önmagáért élt, hanem a városért is munkált. Résztvettek: *Deák Ferenc, Kossuth Lajos, II. Rákóczi Ferenc, Tisza Lajos, Klauzál Gábor* és mások szobráinak felállításában.

Igen élénk kapcsolatot alakítottak ki a Dugonics Társasággal (1892), a Magyar Képzőművészeti Társulattal, a műbarátok egyesü-letével, a DMKE-vel, stb.

A szegedi kaszinó áldásos munkássága 1948-ban szűnt meg.

Bátyai Jenő

Templomfelújítás Tápén

Állványerdő a torony körül

Az Árpád-korból megmaradt gótikus szentélyt, amely a 13. században épült, egyúttal a *Dél Alföld egyik legrégebbi egy-házi építménye*, az évszázadok folyamán többször is bőví-tették. A kereszthajó – 1938-ig ez volt a főhajó – ajtaja előtt kis építmény állott, a koldusok színje. A tetőzet, benne értve a toronysisak tetejét is, zsin-dellyel volt fedve, amit a ké-sőbbi építéskor dúrtak le, és helyére cserepet, illetve bádo-got tettek.

Az 1930-as évek végén már annyira gyengült az épület állaga – közben rongálta az 1879. évi árvíz, máskor belvíz, sőt tűz –, hogy a város, mint föl-desúr, kimondotta rá a halálos ítéletet: megérett a csákányra.

Ám a tápai nép dr. Bogoss Béla esperes-plébánossal együtt szívósan ragaszkodott az ősi fundamentumon lévő öreg templomhoz. Ennek az lett a vége, hogy alig három év múlva a régi hajót, és termé-szetesen a gótikus szentélyt megmentve, új, a régihez ké-pest gigantikus méretű, kated-rális-templom épült fel Tápén.

Mégpedig szinte teljes egé-szében a tápai nép buzgal-mából, akik nem csak pénz-

adományokkal, hanem gabona adományokkal is segítették az építkezést, nem beszélve a szinte érzelmi kötelességből és szívesen vállalt munkákról. *Ilyenképpen a templombővítés hatalmas munkáiban az egész falu részt vett*. Emlékezősek szerint sok szegedi család, sőt, maga a város (!) is jelentős összeggel támogatta a tápaiak buzgó, ragaszkodó, áldozatos szorgalmát. Az új templomot 1940-ben szentelték fel, mely szentelést megerősítendő,

1990-ben, ötvenéves jubi-leumán újra szenteltetett.

Időközben azonban az idő vasfoga sokat rongált a tetőze-ten, és a falakon is. A toronyra vörösréz lemez sisak került, a hajók cserepezését is teljesen át kellett rakni. Ugyanakkor az esőcsatornák felújítása is idő-szerűvé vált. A tápai nép ön-zetlen segítőkészségének lett az eredménye most is, hogy mindezen munkálatok folytatá-sáért a templombelső kimeszelésére is sort kerített-

tek. Sőt egy esztendővel eze-lőtt az egyházközség – bízva a lakosság további segítségében – úgy határozott, hogy ameny-nyiben megfelelő összeg állna rendelkezésükre, a külső pucolást és a kőporozást is megejtik. És lám, *napiainkra már állványerdő öleli a tápai templomot*. Megint megmoz-dult Tápé szorgalmas, tisztas népe. Vannak, akik minden szabadidejüket ott töltik, mások akár egy lyukas órára, de elszaladnak, hogy segítse-nek. Idősebbek, és olyanok, akiknek az egészségük nem teszi lehetővé a tényleges munkában való aktív részvételt, kisebb-nagyobb pénz-adományokkal járulnak hozzá a nagy munkálatokhoz. Tisztas összeget adott a részönkormá-nyzat, hasonló támogatást ígér még néhány, Tápén pros-peráló üzem, intézmény. En-nek ellenére segítő kezekre mindennap, és még sokáig szükség lesz. *Murányi plébá-nos úr mondja: „En soha nem kérek pénzt, csak segítségek: ki miben, és mivel tud. Örülök, hogy ilyen templomszerető, kedves nép közé kerülhettem.”*

Ifj. Lele József

A háziorvos nem „sok kis specialista”

A Délmagyarország április 1-i számában megjelent *Próbajáték* című írással kapcsolatban előre kell bocsátanom, hogy a cikk írójának sok szempontból igza van. Azonban a végkicsengése, már ami a körzeti-házi orvosok szakmai felkészültségét illeti, vitatható.

Mi végigéltük a körzeti orvosok szakmai megaláztatásának évtize-deit. Mégis, ennek ellenére is állíthatom, hogy nagyon sok, jól felkészült, munkáját lelkiismeretesen ellátó, szakorvosi vizsgával rendelkező, minden áldozatot vállá-ló körzeti orvos tevékenykedik ebben a városban, ebben az or-szágon.

Eddig sem a felkészültséggel volt a baj! Baj volt viszont a szakmai irányítással, és az ezzel összefüggő szakmai megítéléssel, és a társadalmi szemléletmóddal. A körzeti orvos eddig is sok mindent meg tudott volna tenni betegei érdekében, de a kezét megkötöző bilincsek lehetetlenné tették ezt.

Nem lehetett, és nem lehet még ma sem saját hatáskörében egy sereg gyógyszer felírnia, nem jogosult bizonyos diagnosztikus vizsgálatok beindikálására, és nincs lehetősége például fizioterápiás kezelések rendelésére sem. Csak akkor lehet majd igazi háziorvosi rendszerről beszélni, ha mindezekről a meg-kötöttségektől megszabadulva élhe-tünk a gyógyítás szabadságával.

Nem osztom a cikk írójának véleményét abban sem, hogy a háziorvosnak „sok kis specialista” összegyűrásából kellene megszü-letnie. Miként a gyermekgyógyá-szat sem miniatűr felnőttgyógyá-szat, hanem minőségileg más, így a háziorvosi munka is minőségileg teljesen elkülönül minden egyéb orvostudományi szakágazattól. Megvannak a specifikumai, melyek megkülönböztetik másoktól. Ez eddig is így volt, az új rendszerben, a háziorvosi rendszerben sokkal inkább így kell lennie. Más munkát végez a háziorvos és mást a

specialista. Nem rivalizálnak, hanem kölcsönösen kiegészítik egymást. A háziorvosnak nem kell „belebonyolódnia” a specialista feladatkörébe, hanem hagyni, engedni kell őt, hogy teljes értékű háziorvosi munkát végezzen.

Számos, de inkább számtalan olyan eset van, amikor a körzeti-házi orvos többet tud tenni betegé-ért, mint a specialista. Jó lenne en-nek nagyobb publicitást bizto-sítani!

És hogyha ez az egészségügyi legfelső vezetésben és a lakos-ságban is tudatosul, akkor a házi-orvoslás visszanyeri elveszített rangját, becsületét, dicsőségét, és akkor már nem „Próbajáték”-ról lesz szó, hanem egy mindenki számára, orvos és beteg számára egyaránt hasznos és üdvös fe-lemelkedésről.

Dr. Cs. Szabó András
körzeti megyei szakfőorvos

Pótfűtés

A lakossághoz küldött és a Délmagyarországban is leközlött pótfűtési tájékoztatóhoz észrevéte-lem a következő:

Mint tényt kívánom először is leszögezni, hogy a főfűtési idény-ben – október 15. és április 15. között – több olyan nap van, ame-lyeken az enyhe időjárás miatt fűtésre nincs szükség, és ezért nem

is fűtenek, a fűtési díjat mégis úgy számítják fel, mintha teljes mér-tékű fűtésre volna szükség. Tehát a fűtési díj egy része mögött szol-gáltatás nincs!

Javasolom, hogy a szolgáltatás nélküli összeggel fedezzék a fűtési idényen kívüli szolgáltatást.

Molnár György

Durvulunk, balkanizálódunk

Miért nem ünnepelhet a Mun-káspárt szabadon, zavartalanul az országban? Vasrács, rendőrkordon, atrocitások és gyalázkodások nél-kül? Plurális demokráciában élünk, állítolag. És mégis eluralkodtak az indulatok, a szélsőséges megnyil-vánulások.

Március 15-én az MSZMP meg-emlékezést tartott Debrecenben. A tévé statisztált a provokátoroknak. Mutatta, miként mossák le Thür-merék után a szobor lépcsőzetét és hogyan tapossák-gyalázzák meg vandál módon a koszorún levő vörös szalagot: a munkásmozgalom évszázados jelképét, amelyet Kossuth és Petőfi neve is fémjelez.

Koszorúztak a fővárosban is Thürmerék április 4-én. A tévé-híradó közvetítette, villanásnyi ideig. Utána Franka Tibor gulyás-partiját hosszú képsorokkal. „Faj-súlyos téma” – mármint az utóbbi. Pártsemleges a nemzeti média, így mondják többen. Elgondokozató...

Röplap fogadta a szegedi Dugo-nics temetőben az ünnepségre gyülekezőket. Útszéli szöveg. Mocskolta a halott hősöket és az élőket. Tobzódna széles e hazában a kétes szemléletű szélsőségesek, kiállítják önmagukról a bizonyít-ványt, elsősorban az akciók szer-vezői. Tudtommal még egyes honatyák is. Mindezt miért?

Nem hiszem, hogy félteni kellene a rendszerváltást a kommu-nistáktól. Még akkor sem, ha

programjuk néhány szempontból vitatható. Nézőpont kérdése. Mivégre akkor a tűzokádás, a sárdobálás? A múltat „balkáni” módon nem lehet lezárni. Vagyis úgy, hogy belegázolunk pár szá-zezer ember önértébe, mert más-ként gondolkodik, mások az eszményei. Nem vezethet sehová az, ha szüntelenül acsarkodunk egymásra. Különösen nem, mert nagyratörő céljaink vannak. Illesz-kedni akarunk Európához, nem mindegy, hogy milyen kultúrával.

E sorok írása közben gondolat-ban ott állok a Dugonics temetőben a bepiszkított obeliszk tövében. Tisztelgek az elesett katonák sírja előtt. Engem felszabadítottak. Nem firtatom, hogy milyen nácio fiai nyugosznak e hantok alatt.

Uram bocsá’, nekem szimpatiku-s az MSZMP önfegyelme, esz-méihez való hűsége, következe-tessége. Viseli az atrocitásokat, a mocskolódásokat. Nem válaszol a provokációkra, nem viselkedik úgy, mint a vele szemben állók egy része, csűrhe módjára. Tolerancia, politikai kultúra kérdése ez, párt-el fogultság nélkül konstátálhatom.

Fontolgatom, hogy feladom politikai függetlenségemet, belépek a Munkáspártba. Az már tuti, hogy rájuk szavazok – két év múlva.

Takács József
Szeged

Kép(telen) ernyő

A Magyar Televízió közönségszolgálatá örömmel értesíti a kedves nézőket, hogy új, nagyszabású családrégeny-sorozatát indít a képernyőn. A filmsorozat címe „A Guldenburg-ház”. Mint azt a kedves nézők már tudják, az állattenyésztéssel foglalkozó, igen előkelő Guldenburg család eladta Southfork Ranch nevű birtokát, és átköltözött Twin Peaks-be, a Lapály utcába, hogy rokonaik közelében, a Szabó család és Böhm bácsi szomszédságában élvezhessék a panellakás adta kényelmet.

Az előzményekről annyit, hogy Jock boldogan élt feleségével, Lenke névvel és gyermekeivel, Bandival, Lacival és Icuval, valamint unokáival, Julcsival és Naneval, míg a békés családi idillt meg nem zavarta Kewtak, aki megölte Laurát. Laura megje-lenik Matula magándetektív álmában, és elárulja, hogy az egész ügy háttérében egy futbalcsapat összeállítása húzódik meg, mert a korrumpálható edző, Jockey lece-relte a jobb hátvédet egy Balbeckre. Ezért Takács úr Kröger álnévén beáll a Ewingok-höz sofőrnek, és ő szállítja Amerikába a Guldenburg-sört. Azt azonban csak Cooper felügyelő tudja, hogy Jockey, aki titokban feleségül vette felesége húgát, Kittyt, Zsiga apunak, Karina de Angéla első férjének akarja átjársani az üzletet. Zsiga apu, akit a családban megvetően csak Tintás Barnes néven emlegetnek, viszont Balbeckék sörével is kacérkodik, leadja az újságnál Kárpáthy

szerkesztőnek, miszerint Martin apja nem Bobby, mint hitték, hanem Sümeghy úr, a szomszéd, aki szenátori posztra pályázott. Az ügyből hatalmas botrány kerekedik, és Sümeghy belebukik. A bukás közben eltöri a lábát, és Ray, a mentőorvos kórházba szállítja. Útközben Sümeghy elmondja az orvosnak, hogy Thomas el akarja hagyni Samanthaét, mert megcsalta Jánossal, az erdészlel. Ez akkor történt, amikor egyszer János éppen Almat evett, és Samanthaét Etus, a tyúkanyó Lucyvel hagyta. A kis bestia – nem törődve azzal, milyen beteg az anyja – megszökött Tobiasszal, aki miatta otthagyta az iskolát, pedig elintézték volt, hogy Jutka osztályába kerüljön. Hiába figyelmeztette az egész Guldenburg család: „Na, ne csinálj hülyeségeit!”, nem fogadta meg a jó tanácsot. Eközben az egyedül maradt Samantha, akit csak barátja, Evelyn értett meg, leugrott Péteri úr boltjába egy-két üveg piáért, és leitta magát. Végül érte is a mentő jött, és hogy az ügy titokban marad-jon, Böhm bácsi napközijébe szállítja.

Ezalatt Icu elvált férje, Lauritzen bedol-gozta magát a reklámszakmába, és ő lett a tévében a Mr. és Ms. Hair. Elvállalta, hogy menedzseli az énekesnőt, Lillácskát, akinek hangversenyt szervezett Twin Peaksben Baskurin kíséretével. A művésznetl ugyanis elkísérte ide a híres karmester, mert beleszeretett a hangjába. Ám a szeszélyes énekesnő Cliff Barnesra vetette szemét és

hálóját, aki – hogy megszabaduljon a kellemetlen kaland következményeitől – megrendezte saját vízbe fullását. Megint jött a mentő, és az énekesnő bekerült a Fekete-erdő klinikára. Gyógyulását csak annak köszönhetette, hogy Lauritzennek sikerült elintézni, hogy Lillácskára bízzák a Douwe Egberts Omnia reklámsanzont. Ezért viszont a szomszédok nem tűrték meg a Lapály utcában, és kiköltöztették Rayhez, aki őt is felkarolja. Elutaznak Kaszavubu és Casano-va húgához, a kis Casablancához. Itt Rick vendéglőjében felismerik a pincérnőt, Almat, akiről kiderült, hogy nem alma, hanem mandula, azaz Amanda, és édesapja, az öreg Lear király után ő Amanda Lear.

Az ügyeket még egy sötét ügyeiről közis-mert nemzetközi kalandor, a sok nevű Gábor László Viktor Gábor is bonyolítja, aki kompromittáló fényképekkel zsarolja Lenke néni régi iskolatársát, Hertát. A barátinők azonban összefognak, és Ellie, valamint a Stoppos Rozi segítségével csapdát álltanak.

A történet itt folytatódik. A tévé sok-sok néző kérésének éleget téve intézkedett, hogy a két csatorna intendánsa egyeztesse a műsorok vetítési idejét. Örömmel közöl-hetem, hogy ez az egyeztetés sikeresen meg is történt: mindkét csatorna egy időben sugározza majd a sorozatfilmet, mégpedig úgy, hogy a TVI-en a páratlan, a TV2-n a páros részeket egyszerre élvezhetik.

– via –